Réewum Juulit wu Moritani

Goré - Mbookkoo - Yoon

Jawriñ gi ñi dénk njàng mi ak coppite njàngin mi

DAARA NGIR YOKKUTE AK JÀNG CI LÀKKI REEW MI

NJÀNGUM DAWAL

AT MU JËKK WOLOF

IPELAN

IPELAN

NJÀNGUM DAWAL AT MU JËKK

WOLOF

IPELAN

© IPELAN 2024

REF.LEGALES ET CREDITS

IPELAN

Kanamal

Ngir dolli gëdd njàng mi ak njàngale mi bànqaas gi saytu njàng mi ak njàngale mi ci moritani amal na camp ngir wone làkki réew mi. Ngir waajal duggub làkki réew mi : pulaar soninké ak wolof ngir ñu jot jëmu yu am solo yi ñu wax ci tërëlinu dëgërelu njàng mi. Moo tax jumtu njàngale mi, ñu xalaat, te camp yiy toppatoo njàngum làkki réew mi, amal ka, war doon tegu ci yeene yi bànqaas gi am ci dëgërël xam xam yi ci njàng mi. Mu am solo su màgg ngir jëfendikoo làkki réew mi, ni xam xam àk jëmu njàngum dawaal bu jëkk. Njumtu njàng moomu nongi ko bind ci kow ay doxal seet yu wóor ñu amal leen ci addina mu dëppoo ak jamono ji réew mi tollu. Bolee ci xam xamu njàng mu laalu mi, yi manul ñàkk ci njàngum dawaal mu jëkk, mi wane ci sukkandiku ci làkk yi xalé yi di làkk, mën ka dégg, jëll yu ñu mën tas ngir xam lu ñu wund, dana tax xale bi mën jàng bu jub. Ci sukkandiku natt yi, amalug téere bi làjj, mënees na yaakaar ni jumtu lii dana doon tegu gu am solo, guy indi tontu lu am ci bëgg- bëggu bànqaas gi saytu jàng mi ak njàngale mi, ci yokk gu wóor njàngu ndongo yi.

Nuy gërëm ñëpp ñi ci jàpp bamu am ci seen jàppale te di ñaan ñëpp ñi jot ci téere bi ñu jëfendikoo ko na mu gëné

Di beral ngërëm ñii amal taxawaay bu mucc ayib bi ba téere bi mëna yémb. Ñu ci melni :

Sëriñ Elbu Muhamed Ndaw ngiitu bànqaas gi yoré ak di saytu làkki réew mi.

Sëriñ Rawaan Maxtaar Jóob mu ñu denk wàllum làkku wolof ca boobu bànqaas

Ak Sëriñ Jiibi Amadu Gay di ku xam xamam màcc ci làkku wolof.

Professeur Mbuh Seta Jagana: Njiitu kureelu IPELAN.

IPELAN

Dugal gi

- **Këmbu 1 : Sama waa kër gi**
- **Taal añ**
- **Dégtu1 : Waa kër gi**
- **Dégtu 2 : Nuyoo yi**
- **Dégtu 3 : Togg yi**
- **Dégtu 4 : liggey i kër gi**
- **Dégtu 5 : Ndobu ak waa këram**
- **Dégtu 6 : Nafar**

-• **Këmbu 2 : Njàng mi**
- **Ca daara ja**
- **Dégtu1 : Sëriñ bi / Jàngalekatu alquraan bi**
- **Dégtu 2 : kubbite daara ji**
- **Dégtu 3 : Biir yéen bi**
- **Dégtu 4 : Dal lu bi**
- **Dégtu 5 : Wàcc bi**
- **Dégtu 6 : Nafar.**

- **Këmbu 3 : Wér gi yaram**
- **Ñakku**
- **Dégtu1 : Cet gi**
- **Dégtu 2 : Feebar yi**
- **Dégtu 3 : Kër doktoor**
- **Dégtu 4 : Ñakk yi**
- **Dégtu 5 : Sibbiru**
- **Dégtu 6 : Nafar.**

- **Këmbu 4 : Po yi ak Tàggat yaram**
- **Tàggat yaram**
- **Dégtu1 : Langa buri**
- **Dégtu 2 : Futbal**
- **Dégtu 3 : Wuré**
- **Dégtu 3 : Wuré**
- **Dégtu 5 : Tàggat yaram**
- **Dégtu 6 : Nafar.**

IPELAN

- **Këmbu 5 : Njóol yi.**
- **Ñawkat bi**
- **Dégtu1 : Jàngalekat bi**
- **Dégtu 2 : Njënd ak Njaay**
- **Dégtu 3 : Ñawkat bi**
- **Dégtu 4 : Lakka katu mburu**
- **Dégtu 5 : Mool mi**
- **Dégtu 6 : Nafar.**

- **Këmbu 6 : Xew yi**
- **Ngénte li**
- **Dégtu1 : Moom sa reew**
- **Dégtu 2 : Kori gi**
- **Dégtu 3 : Tabaski**
- **Dégtu 4 : Gàmmu**
- **Dégtu 5 : Tamxarit**
- **Dégtu 6 : Nafar**

- **Léeb : Xaj ak Muus.**
- **Léeb : Muus, Jinax ak Ginaar**
- **Léeb : Jàmm**
- **Xët mi : Bés bu jëkk ca daara ja**
- **Léeb : Bëre Xaj ak Golo**
- **Xët mi :: ubbite daara ji**
- **Léeb :: Lu ngeen di def**
- **Léeb : Ndawalu Gaynde**

Dégtu yu ñu jàpp, doxalin la ñuy topp, ñu séddëliku ci ay tollu. Tollu yi dañu leen wone ngir yombalal jàngalekat bi dégginu xarala wu gën ci njàngale làkk wi te it di dëgërel doxalinu njàng mi ci biir yeenam.

IPELAN

Ālluway fànn

jëmu 1 :	a – à – aa	23 - 24
jëmu 2 :	u - uu	25 - 26
jëmu 3 :	e – ee - é - ée	27 - 28
jëmu 4 :	i - ii	29 - 30
jëmu 5 :	nd	31 -32
jëmu 6 :	Nafar a - aa – à - u - uu - e – ee - é - ée - i – ii – nd	33 – 34
léeb :	Muus, Jinax ak Ganaar	35
këmbu 2:	Njàng mi	36
jëmu 1 :	ë	37 - 38
jëmu 2 :	o – oo – ó - óo	39 -40
jëmu 3 :	y - yy - c	41 - 42
jëmu 4 :	d - dd	43-44
jëmu 5 :	mp	45 – 46
Jëmu 6 :	Nafar ë o - oo- ó - óo - y- yy- c – d – dd - mp	47 -48
Léeb :	Jàmm	49
Këmbu3 :	wër gi yaram	50
Jëmu 1:	f – nc	51-52
Jëmu 2 :	ng – ŋ -- ŋŋ	53-54
Jëmu 3 :	r – rr	55-56
Jëmu 4 :	g – gg	57-58
Jëmu 5 :	q – nq	59-60
Jëmu 6 :	Nafar - f – nc – ng – ŋ – ŋŋ – r – rr - g – gg – q – nq	61-62
Léeb :	Jàngoro yi	63
Këmbu 4:	Po ak tàggat yaram	64
Jëmu 1 :	w – ww	65-66
Jëmu 2 :	m – mm	67-68
Jëmu 3 :	n – nn	69-70
Jëmu 4 :	l – ll	71-72
Jëmu 5 :	nk	73-74
Jëmu 6 :	Nafar - w - ww—m -- mm- n- nn -- l- ll – nk	75-76
Léeb :	Golo ak Bouki	77
Këmbu 5 :	Njóol yi	78
Jëmu 1 :	J – JJ	79-80
Jëmu 2 :	K – kk	81-82
Jëmu 3 :	s	83-84
Jëmu 4 :	mb	85-86

IPELAN

Ālluway fànn

Jëmu 5 :	nj	87-88
Jëmu 6 :	Nafar - j- jj- k- kk - s- mb – nj	89-90
Léeb :	Bëre Xaj ak Golo	91
Këmbu6 :	xew yi	92
Jëmu 1 :	ñ – ññ	93-94
Jëmu 2 :	t – tt	95-96
Jëmu 3 :	x	97-98
Jëmu 4 :	b – bb	99-100
Jëmu 5 :	nt	101-102
Jëmu 6 :	Nafar ñ- ññ—t – tt -- x—b – bb – nt	103-104
Jukki b-1 :	Taal añ	105
Jukki b 2 :	Ca daara ja	106
Jukki b 3 :	Ñakku	107
Jukki b 4 :	Tàgat yaram	108
Jukki b 5 :	Ñawkat bi	109
Jukki b 6 :	Ngénté li	110
Jukki b 7 :	Ubbite daara ji	111
Jukki b 8 :	Lu ngeen di def	112

IPELAN

1. Njaboot gi (waa kër gi) :

IPEN

Mbindafooni këmbu gi	Baat yu am solo yi	Jëf yu ànd ak kàddu yi
1. Maam 2. Baay 3. Yaay Nabu 4. Lamin 5. Karim 6. Abu 7. Duudu 8. faatim 9. Bàjjan Soxna 10. lolli 11. Ndóobu	Waañ Caat Maam Rakk Mag Nijaay Bàjjan Xar Nag Xanqeel	Lamin aki ràkkam ñu ngi ànd ak i seen i waajur Duudu yeewu na, julli, nuyu ay waa-juram Démb weeru koor tàmbali na, kolle jéem na togg reer bu neex Faatim a ngi bale biir néeg bi Ndóobu lalal na waa kër gi ndés

IPELA

2. Njàng mi

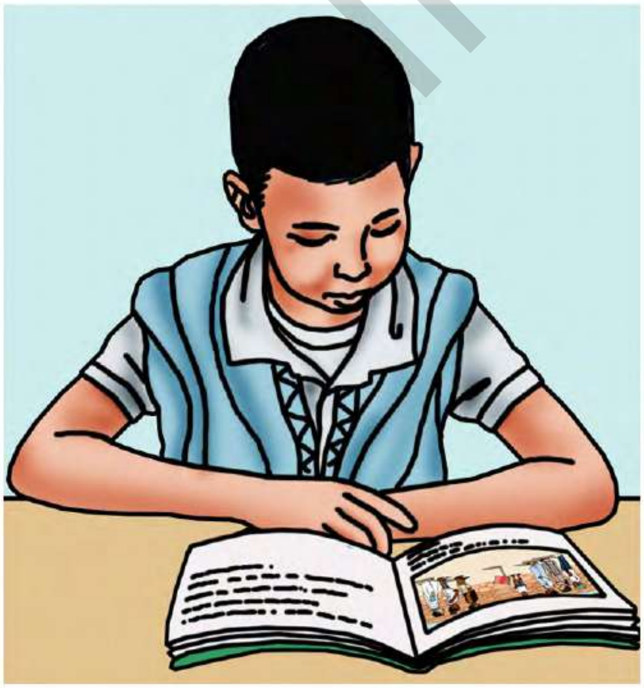

Mbindafooni këmbu gi	Baat yu am solo yi	Jëf yu ànd ak kàddu yi
1. Sëriñ 2. Lamin 3. Baay 4. Njóoba 5. Ndóobu 6. Momar 7. Yerim 8. Duudu 9. Koddu	àlluwa. Sëriñ ndongo yi nafar mokkal bindam. jàngi	Sëriñ bi jël na téereem toog ci ëtt bi di nafar ak ndongo yi. Njóoba ak Ndóobu ñu ngiy jàng Ndongo yi a ngi way ak a tàccu ci biir yéen bi. Ndongo yi a ngi dal lu ci suufu kàdd gi. Umpaañu faatim mooy jàngal lompoñ yi.

IPELAN

3. Wergi yaram

IPELN

Mbindafooni këmbu gi	Baat yu am solo yi	Jëf yu ànd ak kàddu yi
1. Faatim 2. Fari 3. Sëriñ 4. Rama 5. Rawaan 6. Màggat 7. Gàmmu 8. Karim, 9. Lamin 10. Yaay	Sangu ba set Raxas samay loxo ak sama gémmiñ. jàngoro Biir buy daw sibiru dispanseer fagaru ñakku sëqët	Faatim ak fari setsetal nañu pénc mi Jàngoro biir buy daw dafay ŋacc xale Rama dafa sibiru, xëy na ca yoor-yoor dem dispanseer. Gàmmu ànd na ak Màggat dém ñakki gone yi Bànqaasu wergi yaram gi ñoo ngi waxtaane sëqët su bon si

IPELAN

4. Po ak tàggat yaram

IPELA

Mbindafooni këmbu gi	Baat yu am solo yi	Jëf yu ànd ak kàddu yi
1. Faatim 2. Lamin 3. Karim 4. Awa 5. Faawàdd 6. Waali 7. Warax 8. Bàlla	làngaaburi fut bal nëbbutaan foo wuré Làmb ji Daan jéll bu galgal	Lamin ak Faatim tàmm na ñu làngaaburi ak seen i moroom Muritani daan na Aljeri benn bal ci dara. Awa làwwi na yëré Faawàdd ndax wuré. Lamin daan na Bàlla jéll bu set wecc Lamin da doon dàqante ak karim bay sonk sokk ko ci tànk

IPELAN

5. Njóol yi

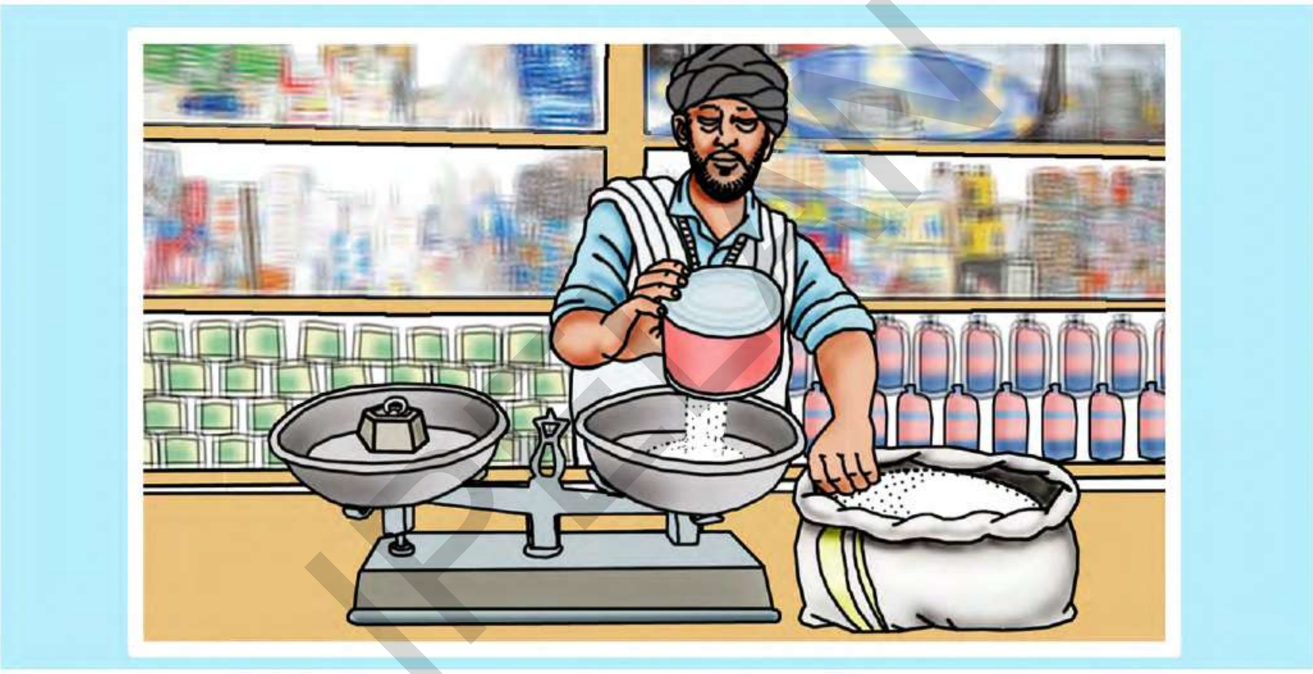

Mbindafooni këmbu gi	Baat yu am solo yi	Jëf yu ànd ak kàddu yi
1. kamara 2. Xujja 3. Jaari 4. yaay 5. Faatim 6. Mbay 7. Njaay	jàngale kat bi sëriñ bi jàngale daara ji Seriñ kamara jënd Jaaykat Ja njaay suub Mbidaan Mbër Mool	Sëriñ Kamara bind na fukki kàddu ci alluwa ji. Xujja day jaay jën ca ja ba. Ñawkat bi ñaw na ser yi Umu suuboon Mbay moy lakk mburu ci gox bi. Njaay mool la njël lay roti

IPELAN

6. Xew yi :

IPELAF

Mbindafooni këmbu gi	Baat yu am solo yi	Jëf yu ànd ak kàddu yi
1. Lamin 2. Paate 3. Baay 4. Xuri 5. Binta 6. Fanti	Moom sa reew Weer wi feeñ na Xar gàmmu gi. dëbb dugub Cere	Seriñ bi ràññeeku na ci màaggalu 28 noowàmbar bi Paate natt na muurum kooram Baay jënd na xaru tabaski yéew ko ci keppaaru garab gi Binta dëbb na dugub ji ngir réeru gàmmu gi. Fanti ak Binta mayante nañu reeru tamxarit

IPELAN

këmbu 1

Waa kër gi

IPELAN

Xët mi: Taal añ

Njéeme xéy na tay ja ba.
Cuwu-tiir la bëgg togg.
Jënd na ceeb, diw-tiir, sippax ak kànja.
Ba mu noppee mu jël ndaamar ñibbi këram,
daldi taal añ.
Cuwu-tiir gi neex na, ñépp añ nañu ba suur.

IPELAN

Tàjji: Njàboot gi

Jëmu : njàngum a à aa

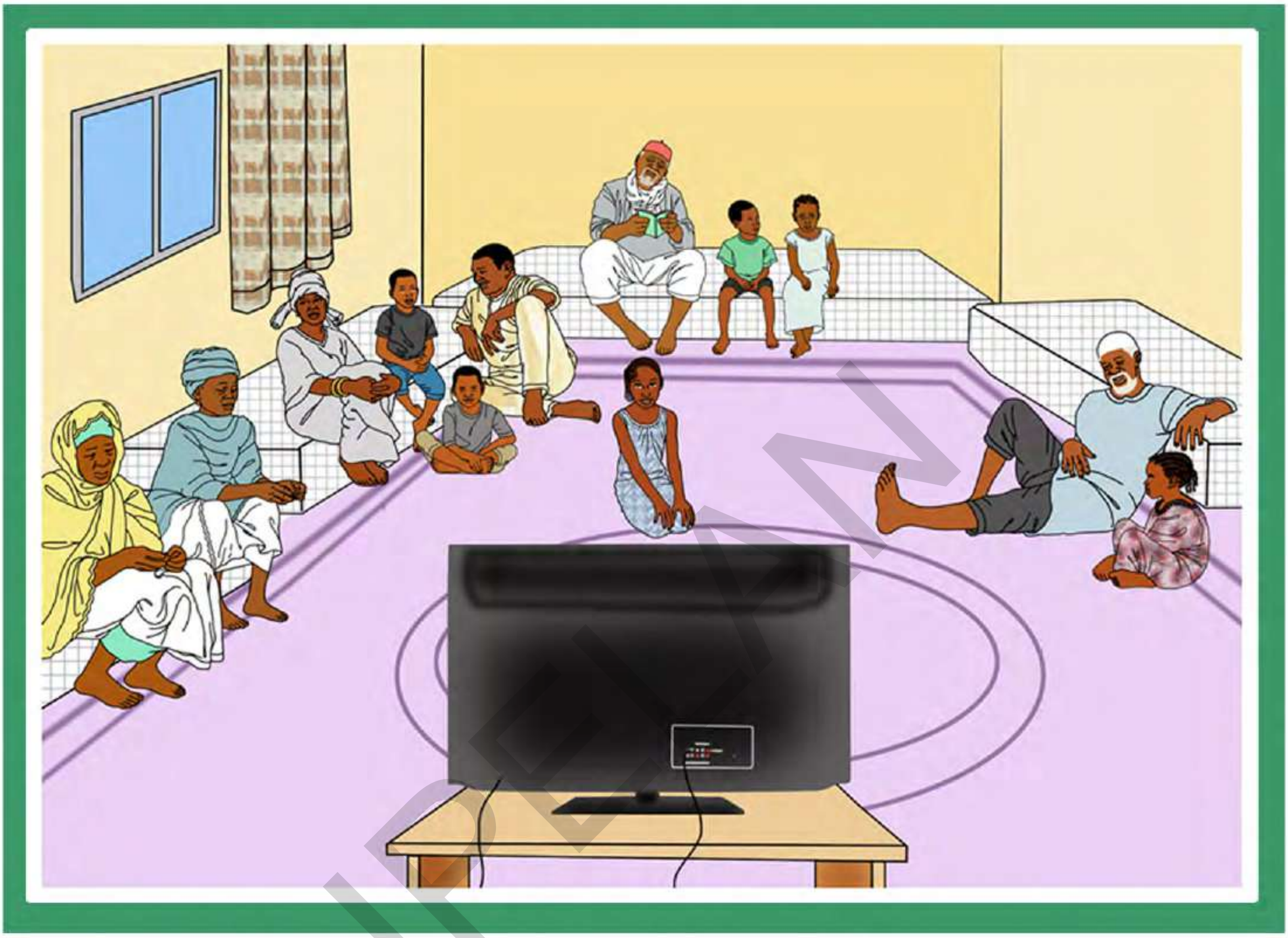

Lamin aki ràkkam ñu ngi ànd ak i seen i waajur

Lamin	ràkkam	ànd	waajur
a	à a	à	aa
A	A	À	AA

Ayda	waajur	àlluwa
Abdu	baay	ànd
at	yaay	jàng
alal	maam	bàjjan

Bàjjan	Waaň	Maam
Xar	Caat	Rakk
Nag	Daara	Mag
Xanqeel	àll	Nijaay

Yaay dem na ja ba.
Abdu a ngi jàng àlluwaam.
Baay seetina sama bàjjan.
Anta a ngi taal aň.

Jant so na, njàboot gi daje, waajur yi téew,
Maam di léebal xale yi bàjjan Soxna di xiim àttaya
Yaay Nabu woote na biig ne dina ñëw. Bu egsee, Abu
di na bég di wél-wéli. Sërica bi moo tax muy wat-wati.

IPELAN

Tàjji: Nuyoo

Jëmu: Njàngum u - uu

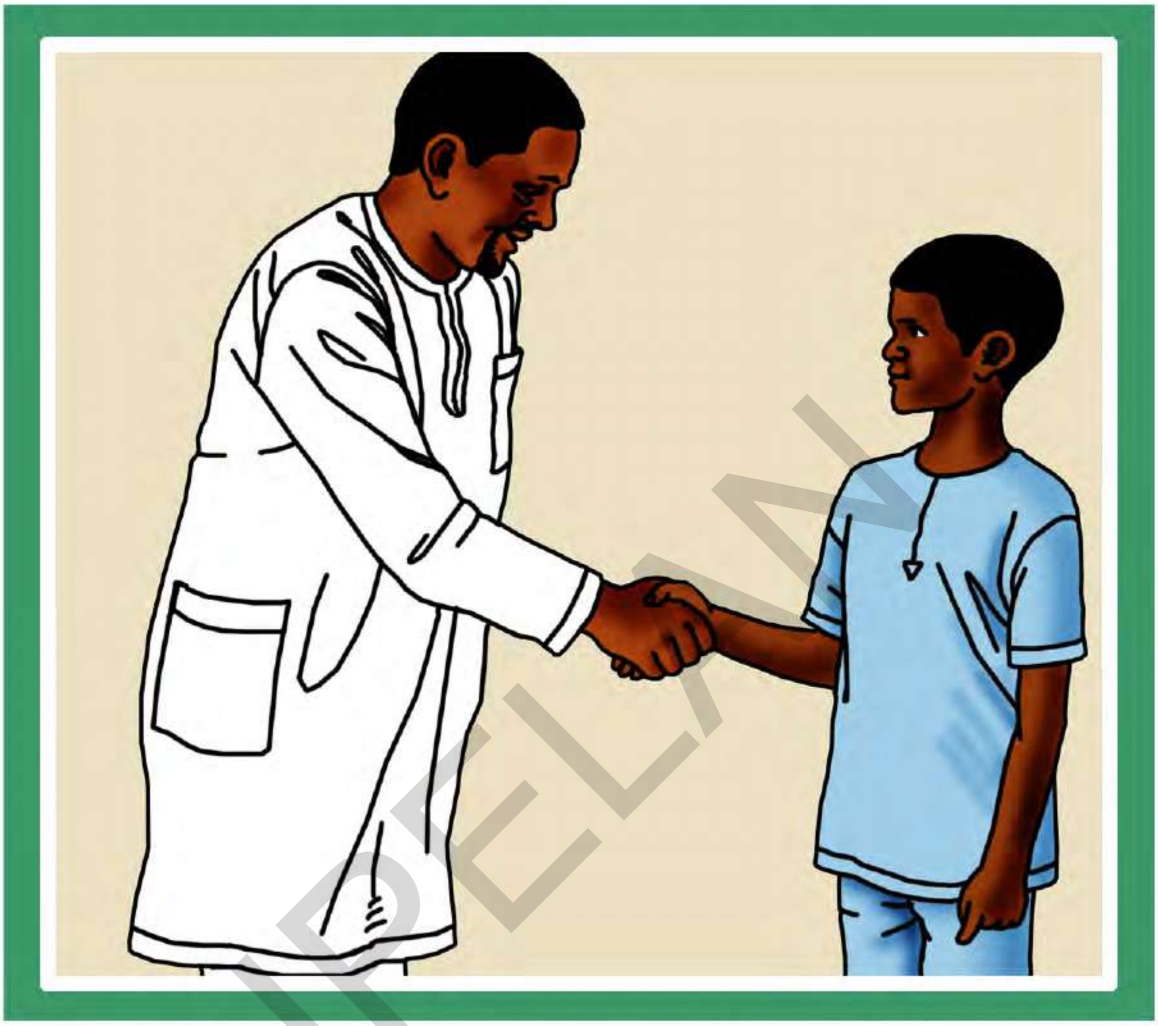

IPELAN

Duudu yeewu na, julli, nuyu ay waajuram

Duudu	julli	waajuram
uu	**u**	**u**
UU	**U**	**U**

Duudu	Nuyu	Julli
Ñuul	Waajur	Wurus
Suuf	ubbi	Tontu
Suul	dugg	waajur

tuur	ruq	gaawu
wuutal	ràbbu	nuyu
ruus	ubbi	suba
duuf	wut	guddi

Faatu am na lamu wurus.
Astu ubbi na bunt bi.
Elbu xale bu tuuti la.
Usmaan tuur na suukër si.

Maam dafa ñëw ci daara ji, doon nuyu si lamin far tuur daa ji ci suuf. Lamin wuti na cin lu ñuul ngir wuutal daa sëriñam.
Xaritam yi jog nañu jàppale ko. Ndongo yi seen ànd rafet na, lépp lañuy bokk

IPELAN

Tàjji: Ñam yi

Jëmu: Njangum e – ee – é- ée

IPELAN

Démb weeru koor tàmbali na, kolle jéem na togg reer bu neex

Démb weeru kolle jéem

é ee e ée

É EE E ÉE

Sàkket	Fees	démb
Dex	Teew	fél
Set	Jéem	sér
rafet	néeg	wér

Léeb
Xale
Teew
kew

Kuréel
Wuute
puune
jigéen

Yéen
Leer
Yewwi
ndumbe

Baay sàkket na toolam.
Yaay takk na jaaro yu rafet.
Duudu jënd na benn xar- géppën bu weex.
Bàjjan njar na soow mu neex.

Benn bés ci weeru koor gi, baay dém na ja ba.
Jënd ay njumtu yu bare ngir yóbbul waa kër gi.
Waaye bi mu ñibisee ndekete yoo da fa leen fàtte ca ndaamaar ga. Yaay jaaxle na lool tay ci lu muy def ndogu.

IPELAN

Tàjji: liggéeyi kër

Jëmu: Njàngum i - ii

IPELAN

Faatim a ngi bale biir néeg bi

faatim ngi biir bi

i ii i

I II I

Indé	biir	riiti
nit	niit	mbiiti
làlli	fiitu	xarit
cin	fiir	indi

weri	diir	miir
tëri	liir	tilim
dibéer	ciiriir	lemmi
teri	tiit	metti

Faatim weri na yëré yi.
Ami téri na ceeb bi.
Fifi tonni na mbalit mi.
Karim riitikat bu mag la.

Tay ci dibéer ji ndongo yi jàngi wu ñu.
Faatim fiitu na, fóoti yëré yi tilim yi. Génne na sér ak i darab daldi leen fóot ak saabu. Bi mu noppee mu bàcc leen , weer leen ci naaj wi.Lamin ak lolli ñu ngi set setal biir kër gi.

IPELAN

Tàjji: Ndóobu ak waa këram

Jëmu: Njàngum nd Nd

Ndóobu lalal na waa kër gi ndés.

Ndóobu	ndés
Nd	nd
ND	ND

Nd →

i	ndi
a	nda
o	ndo
ó	ndó
é	ndé
ë	ndë
u	ndu

← Nd

i
a
o
ó
é
u
à

Nd →

ii	ndii
aa	ndaa
oo	ndoo
óó	ndóó
éé	ndéé
ëë	ndëë
uu	nduu

IPELA

Ndóobu	bind	maandu
ndox	bànd	lënd
ndaa	dand	pënd
ànd	turandoo	xandeer

Ndóobu duy na ndaa li.
Ci pënd bi la ñu yendu, moo tax seen i yëré dand.
Lamin seeti na turandooam.
Nderi toj na andu faatim.

Yaay ànd na ak Ndóobu jëm ja ba jëndi jën. Wëndeelu na ñu bay sonn, amu ñu lu dull bànd.Bi ñu dellu see fekk xaleyi doon foo bay toj ànd wa, xàndeer yi a ngii. Baay neena su pënd bi dale ngeen dindi lënd yi.

IPELAN

Tàjj Nafar

Jëmu: a à aa e é ee ée u i ii

Sëriñ bee ngi wut àlluway Faatim ci ruqu yéen bi.

bee wut àlluway Faatim yéen

ee u à a aa ée

EE U À A AA ÉE

ubbi	suufu	réew
àlluway	jiitu	yëré
rafet	weer	daje
sàkketu	defaraat	niital

néegu	buur	daara
tijji	àlluwaam	tiim
xeebuñu	biir	cet
sér	fees	wuutal

Weer wi suuxna.
Laamin ubbi na buntu yéen bi taf ci kayit yu rafet.
Baay ak yaay a ngi bay seen i tool.
Sëriñ bi jiitu na di julli ci biir néegam.

Weer wi suux na Laamin ubbi na buntu kër gi.
Ñuqi na kayit ya ca sàkketu daara ja.
Jiitu na di niital rakkam ñu jëm ca suufu garab ga.
Da doon wër àlluwaam far tuur daa ja.

IPELAN

këmbu 2 :

Njàng mi

IPELAN

Xët mi:

Astu kuy soññ doomam yi ci njàng la.

Saa su nekk dafay dem daara ja di nemmeeku xale yi.

Bu gisee ak sëriñ si ba noppi, daldi yewweeku dellu këram.

Moom daal, fàww nu roy ci moom.

IPELAN

Tàjji : Daaray al-quraan

Jëmu: Njàngum ë Ë

Sëriñ bi jël na téereem toog ci ëtt bi di nafar ak ndongo yi.

Sëriñ	jël	ëtt
ë	ë	ë
Ë	Ë	Ë

jël	ëtt	xëccoo
kër	dëbb	këpp
sëriñ	fëgg	ëpp
mbëtt	tëdd	jëm

jën	ërtël	sëgg
kër	ëpp	dënn
fëgg	ëppal	bër
ëllëg	ëlëm	jënd

Faatim jënd na àlluwa.
Amadu ëlëg lay dugg lël.
Umar fëgg na sajaada sëriñ bi.
Sëriñ bi wax na ndongo yi ñu sëgg.

Sëriñ bi a ngi nafar ci suufu garab gi ci kër gi.
Lamin a ngi tëdd di jàng jàkkaarlook sëriñam.
Ëllëg di na xëy teel ndax mokkalul bindam.
Baay xëy na ko yee ca fajar mu jàngi àlluwwam.

IPELAN

Tàjji: Ubbite daara ji

Jëmu: njàngum o oo ó óo

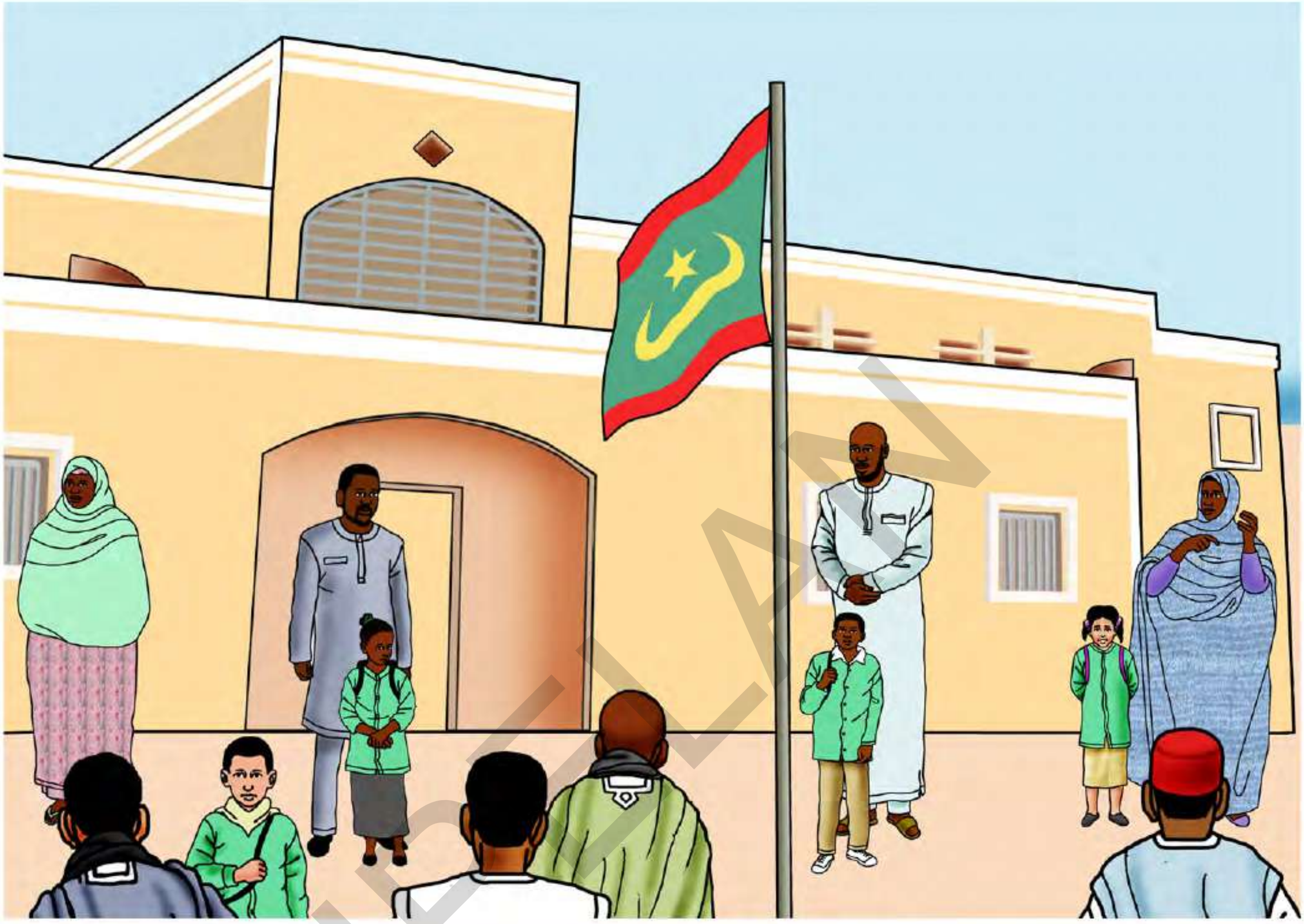

IFLAN

Njóoba ak Ndóobu ñu ngiy jàngi and ak seen i baay.

Njóoba Ndóobu

óo óo

ÓO ÓO

solal	doomam	óbbali
sonn	Njóoba	góor
Ndóobu	dóor	siwó
po	toog	Jóge

jom	moroom	jóob
dof	toppatoo	óom
solo	kóom	bóom
topp	kóoni	dóom

Soda a ngi fo ak i moroomam.
Jóob jóge na ca daara ja.
Xaritoo am na solo.
Daara ji woote na, njàng mi doorna.

Saa yu daara ji masaan a ubbi, ndongo yépp dañuy bég.
Momar ak i moroomam ñoo ngi setal yéen yi ak ëttu daara ji.
Njiitu daara ji ak jàngale kat yi ñu ngi taxaw di leen sàmm.
Naka noonu Ndóobu ak mbooloo am rooti nañu.

IPELAN

Tàjji : Yéen bi

Jëmu : Njàngum y c cc

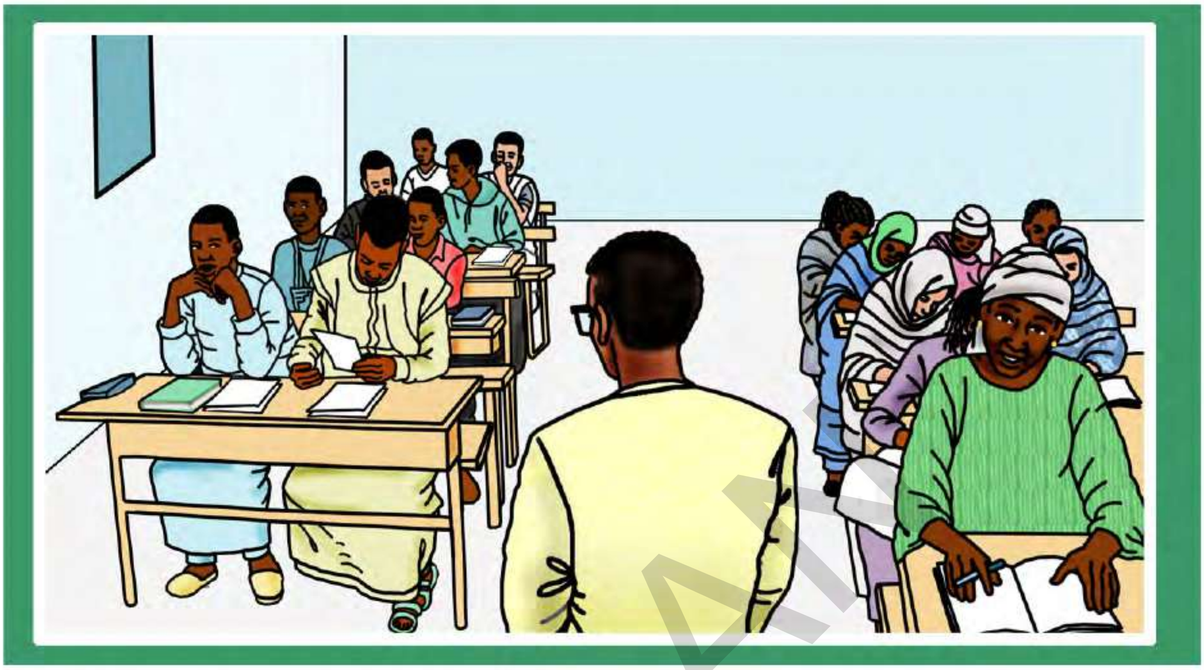

Ndongo yi a ngi way ak a tàccu ci biir yéen bi.

Yi	woy	tàccu ci	yéen
y	y	cc c	y
Y	Y	CC C	Y

Y → i, a, o, ó, é, ë, u → yi, ya, yo, yó, yé, yë, yu

C → i, a, o, ó, ë, é, u → ci, ca, co, có, cë, cé, cu

Y → ii, aa, oo, óó, éé, ëë, uu → yii, yaa, yoo, yóó, yéé, yëë, yuu

i, a, o, ó, é, u, à ← **CC**

IPELAN

tàccu	yéen	coow
cet	way	wàcc
coono	baykat	aay
cóow	yàkkamti	wecc

Sunu yéen dafa set wecc.
Ndongo yi da ñu yàkkamti wàcc.
Baykat da fay ñeme coono.
Caanne Njaay da fa aay ci caytu.

Ci suba ba léegi sëriñ bi agseegul ci daara ji.
Ndongo yi séenu na ñu ba sonn waaye gisu ñu ko.
La ñu mujjé moo di nekke tàccu ak a woy ci biir yéen bi.
Ca noona la njiitu daara ji ñëwee, bàyyi leen ñu ñibbi.

IPELAN

Tàjji : Dàl lu bi

Jëmu : Njàngum d D dd

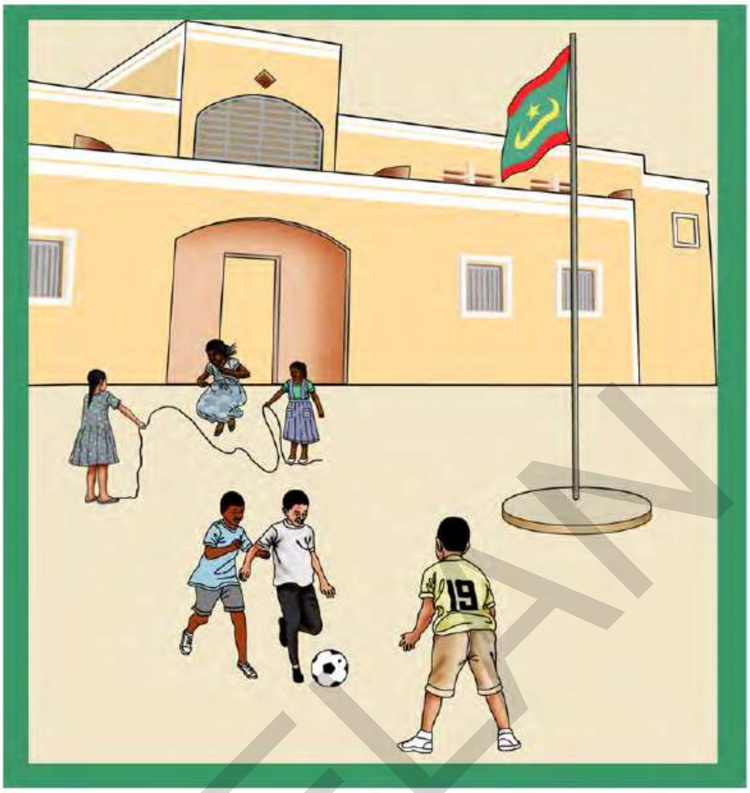

IPELAN

Ndongo yi a ngi dal lu ci suufu kàdd gi, ñii di futbal ñii di tëb.

Ndongo dal kàdd

d d dd d

D D DD D

i, a, o, ó, é, u, à ← dd

d → i, a, o, ó, é, ë, u — di, da, do, dó, dé, dë, du

d → ii, aa, oo, óó, éé, ëë, uu — dii, daa, doo, dóó, déé, dëë, duu

Duudu	kàddu	dalalul
dalal	kàdd	caada
daloo	tudd	rëdd
dolli	tedd	sedd

Duudu tëdd na ci suufu kàdd gi.
Man Daabo laa tudd.
Dalal gan ci sunu caada la.
Jàngoro Daaro dalul Duudu.

Tay Duudu dafa am gan. Ganam koddu la tudd.
Duudu dalal na koddu ca daluwaay ba.
Dugal na ko fu sedd. Koddu yëkati fa ay kàddu ngërëm ak i cant yu daw yaram.

IPELAN

Tàjji : Njàngale mi

Jëmu : njàngum mp MP

IPEL

Umpaañu faatim mooy jàngal lompoñ yi.

Umpaañ lompoñ

Mp mp

i
a
o
ó
é
u
à
← **mp**

mp →

i	mpi
a	mpa
o	mpo
ó	mpó
é	mpé
ë	mpë
u	mpu

mp →

ii	mpii
aa	mpaa
oo	mpoo
óó	mpóó
éé	mpéé
ëë	mpëë
uu	mpuu

umpaañ
lompoñ
sump
domp

dàmp
njàmpe
samp
xàmp

temp
comp
nàmp
sompaat

Sofental ñakk mooy indi lompoñ.
Maa ngiy dàmpu ci suufu garabu sump gi.
Xale bi feragul mu ngiy nàmp ba tay.
Yaay a ngi temp jëm ja ba.

Njàng am na solo lool. Boo dee xale da ngay nangu jàng mooy tax boo màggee jëriñ sa bopp noppal say mbokk. Jamono metti na, liggéey jafe na tekki ni ko randuma. Moo tax xale bu si nanguwul jàng ëllëg di nga sonn mere ku la deful dara.

IPELAN

Tàjji : Nafar

Jëmu : Njàngum ë o ó d y c

Yaay ñëw na di fóot ci suufu kàdd gi, lamin ak karim jël nañu bal bi di ko xëccoo.

Yaay	ñëw		fóot	ci	kàdd	jël	xëccoo
y y	ë		óo	c	dd	ë	cc
Y Y	Ë		ÓO	C	DD	Ë	CC

kër	**ñëw**	**moroom**
dëkk	**yóbbu**	**rocci**
jël	**furnó**	**cin**
dëbb	**sore**	**xotti**

fóot	cooroon	yaay
góob	toog	bàyyi
yóot	xëccóo	fàdd
dóom	coono	tàyyi

Lamin ak karim ñu ngi xëccóo bal ci ëtt bi.
Góori dëkk bi ñépp jóg nañu, da ñuy góobi seen i tool.
Ndongo yi wàcc nañu.
Gaynde gi fàdd na béy wi.

Góor ñépp daje nañu ca pénc ma ngir waxtaane bésub ngóob mi. Ca ëllëg sa teel, waa dëkk bépp jóg dañuy góobi. Tool ya sore nañu. Liggéey boobu nag neexul. Amul gone amul mag. Dañuy jóor ba ca kaw yaay ñoom soga indil góor ñi añ.

IPELAN

Këmbu 3 :

Wër gi yaram

IPELAN

Xët mi:

Tay dama demoon ñakkuji ànd ak sama yaay.

Metti woon na de waaye jooyuma sax.

Doctoor bi nee na ñakku dafay tax doo feebar.

Mu ne man xale bu yaru laa te ñeme.

Mu may ma benn tàngal.

IPELAN

Tajj Cet gi

Jëmu : Njàngum f nc F NC

Faatim, fari ak xale yu góor yi a ngi setsetal pénc mi.

Faatim fari pénc

F f nc

F F NC

i a o ó é u à ← f

f → i a o ó é ë u — fi fa fo fó fé fë fu

f → ii aa oo óó éé ëë uu — fii faa foo fóó féé fëë fuu

Faatim	denc	sanc
Fari	pénc	fomp
fóot	conc	xànc
rafet	gàncax	coof

Faatim conc na fari.
Gàncax gi rafet na.
Sëriñ bi faramfàcce na dégtu bi.
Faatim a ngi fobeere.

Man faatim laa tudd. Dëkk sanc ba, ca wetu pénc ma.
Fajar ju nekk ba laa may jàngi damay sangu ba set.
Du ma fatte itam raxas samay loxo ak sama gémmiñ.
Loolu moo tax du ma gaaw a feebar te moo ma tax a rafet.

IPELAN

Tàjj: Biir buy daw

Jëmu: Njàngum ng ŋ

Jàngoro biir buy daw dafay ŋacc xale

Jàngoro	ŋacc
ng	ng
NG	NG

ng →

i
a
o
ó
é
u
à

ng →

i	ngi
a	nga
o	ngo
ó	ngó
é	ngé
ë	ngë
u	ngu

ng →

ii	ngii
aa	ngaa
oo	ngoo
óó	ngóó
éé	ngéé
ëë	ngëë
uu	nguu

IPELA

jàngoro
ngéwel
wengal
ngénte

ŋaayoo
ŋàdd
ŋacc
ŋoos-ŋoos

fàŋŋaaral
noŋŋ
ngoonal
jàngalekat

Benn ŋàddu guró.
Nguuda moy baayu Ngóone.
Jàngalekat bi ngàdd na Ngañ.
Lu ni fàŋŋ ni dàŋŋ.

Di leen raxas seeni loxo ngir aar seen bopp ci jàngoroy biir buy daw.
Ay loxo yu setul ak i ñam yu wérul di nañu faral di indi jàngoroy biir buy daw.
Biir buy daw dinay lor xale yu bari, di leen ŋacc ba ñu wow koŋŋ.
Koon na nu farataal di raxasu ak saabu saa su nekk.

IPELAN

Tàjj: Bérëbu fajukaay bi (dispanseer)

Jëmu: Njàngum r R

Rama dafa sibiru, xëy na ca yoor-yoor dem dispanseer.

Rama	sibiru	yoor-yoor	dispanseer
r	r	r r	r
R	R	R R	R

r → i, a, o, ó, é, u, à

r	i	ri
r	a	ra
r	o	ro
r	ó	ró
r	é	ré
r	ë	rë
r	u	ru

r	ii	rii
r	aa	raa
r	oo	roo
r	óó	róó
r	éé	réé
r	ëë	rëë
r	uu	ruu

Rama	béréb	wér
garab	miir	wéradi
sibiru	kër	fër
biir	fagaru	néer

Rama dafa sibiru.
Doctor bi faj na Rama.
Aram ak Yaaram da ma leen yërëm.
Rama moom faju na.

Rawaan fagaru na ci bépp jàngoro.
Saa su nekk day dem kër doctoor di saytu wérgu yaramam, di sàllook wareefi cet, di raxas ay loxoom te itam ci biir sanké lay fanaan moom ak i waa këram, loolu moo waral mu aar boppam ak njàbbootam ci sibiru.

IPELAN

Tàjji: Ñakku

Jëmu: Njàngum G g gg

Gàmmu ànd na ak Màggat dém ñakki gone yi

Gàmmu	Màggat	gone
g	gg	g
G	GG	G

i, a, o, ó, é, u, à ← gg

g → i, a, o, ó, é, ë, u → gi, ga, go, gó, gé, gë, gu

g → ii, aa, oo, óó, éé, ëë, uu → gii, gaa, goo, góó, géé, gëë, guu

Gàmmu	Màggat	fagaru
gox	ràgg	garab
góor	sàggan	dëggu
jigéen	yàgg	egg

Jigéeni gox bi dégg na ñu ndigal li.
Fagaru na ñu bu yàgg.
Doomu Maggat ràgg na lool.
Sàggane ñakk baaxul.

Jiggéén ñi dégg na ñu ndigal mootax, Màggat jigéenu wérul ji, ànd na ak Gàmmu dém ñakku ji.
Ñakku war na góor, war na jiggéen.
Ñakku moo lay aar ci jàngoray jamono ji.

IPELAN

Tàjji :sëqët su bon si

Jëmu : Njàngum q nq

Image d'un colloque

Bànqaasu wergi yaram gi ñoo ngi waxtaane sëqët su bon si.

Bànqaasu — sëqët

nq — q

NQ — Q

i, a, o, ó, é, u, à ← **nq**

q → i, a, o, ó, é, ë, u → qi, qa, qo, qó, qé, që, qu

q → ii, aa, oo, óó, éé, ëë, uu → qii, qaa, qoo, qóó, qéé, qëë, quu

IPELAN

pàq	ténq	sànq
sëqët	bànqaas	ténq
ruqu	sànqaleñ	renq
làqatu	xonq	fànq

Duudu sol na yëré bu xonq.
Pàqu garab gi fàqq na.
Biir néeg bi bari na ay sànqaleñ.
Ñakk dafay fànq jàngoro.

Karim, Lamin ak Faatim woote nañu ca pénc ma ngir waxtaan ak waa dëkk bi.
Yaay jànqe tool ya ngir teewe waxtaan wi. Xale yi jóge nañu sànq ca Rosso ngir ñëw ci ndaje mi.
Banqaas bi ame mbirum ñakk ci kër doctoor ñoo wara waxtaane fagaru ngir mucc ci jàngoro bu bon boobu di sëqët si.

IPELAN

Tàjji: Nafar

Jëmu: f nc ng ŋ r g ŋŋ gg

Faatim lanc na suux wi ci suufu garab gi karim ngàdd ko mu ni gàŋŋ.

Faatim lanc		garab	karim ngàdd			gàŋŋ
f	nc	g	r	ng		ŋŋ
F	NC	G	R	NG		ŋŋ

ŋas	**jëf**	**ngoon**
toŋŋ	**faatim**	**tang**
woŋŋ	**defar**	**yëngal**
ŋaawu	**fukki**	**pénc**

gàncax
sanc
fóoti
jafe

góor
gàtt
wëgg
segg

rëdd
fagaru
gaana
ngelaw

Faatim dafa woŋŋ laamin mu ne gàŋŋ.
Tay ci ngoon ngelaw li dafa bare.
Baay a ngi ratt nag wi.
Waa dëkk bi daje na ñu ca pénc ma.

Soo duggee ci dëkk bi, kër Ëlbu ngay jëkk seen mune fàŋŋ ak weexaayam. So dee dugu foofa moom ngay jëkk seen mu ni faŋŋ ci kow siisam ci wet gi mu am tóokóor bu am ay gàncax ak i garabi mango.

IPELAN

këmbu 4

Po ak tàggat yaram

IPELAN

Tàggat yaram

Jàngoro yépp dañu leen war a xeex.
Daw ca ba ngay am ay tànk moo gën.
Tàggat yaram mën la aar ci yenn jàngoro yi.
Xeetu tàggat yaram yépp amna ñu solo.
Futbal basket ak yenen i xeeti tàggat yaram.
Di na ñu la aar ci jàngoro yu bare

IPELAN

Tàjji: làngaaburi

jëmu: m mm M MM

Lamin ak Faatim tàmm na ñu làngaaburi ak seen i moroom

Lamin Faatim tàmm moroom

m m mm m m

M M MM M M

i
a
o
ó
é
u
à

→ **mm**

m →

i	mi
a	ma
o	mo
ó	mó
é	mé
ë	më
u	mu

m →

ii	mii
aa	maa
oo	moo
óó	móó
éé	méé
ëë	mëë
uu	muu

IPELAN

làmmiñ	moroom	doom
tàmm	Karim	Maam
lemmi	Lamin	Ami
mbaam	Faatim	Biram

Faatim tàmm na lemmi yëré doomu taaram.
Lamin gaañ na karim ci làmmiñ.
Mala wi dafa ràmm.
Lamin, karim ak Faatim ñu ngay langaaburi ak seen i moroom.

Lamin aki moroomam ñu ngi fowe bal ci ëttu daara ji.
Noona menn mbaam jaar fa, ñu doon ko dàqi far Karim
fél tànk ba mu gaañ ko ci làmmiñ.
Karim jël ko yobbu ko ca kër ga.

IPELAN

Tàjj: fut bal

jëmu: n nn N NN

IPELN

Muritani daan na Aljeri benn bal ci dara.

Muritani daan benn

n n nn

N N NN

i, a, o, ó, é, u, à → nn

n →

i	ni
a	na
o	no
ó	nó
é	né
ë	në
u	nu

→ n

ii	nii
aa	naa
oo	noo
óó	nóó
éé	néé
ëë	nëë
uu	nuu

neex	génn	fenn
nëbbutaan	sonn	noon
nañu	tànn	naan
néeg	genn	benn

Waa dëkk bi génn nañu jëm pénc ma.
Lamin fél na bal bi.
Muritani moo daan Aljeri ci futbal.
Xale yi a ngi nëbbutaan ca pénc ma

Karim ak lamin génn nañu dem di fo ca pénc ma .
Fekk nañu seeni moroom di nëbbutaan.
Nes tuuti rekk ñu dégg daan wi mauritani daan Aljeri .
Ñépp génn ci mbedd yi di wone seen mbégte.
Xale yi doon joŋŋante def nañu jaloore ju rëy.

IPELAN

Tàjj: Wuré

Jëmu: Njàngum w ww W WW

Nataal
Deux jeunes filles de 12ans se battant à cause du jeu awalé. L'une d'entre elle déchire complètement la robe de l'autre.

IPELAN

Awa làwwi na yëré Faawàdd ndax wuré.

Awa làwwi Faawàdd wuré

ww w w

W WW W W

i, a, o, ó, é, u, à → WW

W → i, a, o, ó, é, ë, u → wi, wa, wo, wó, wé, wë, wu

W → ii, aa, oo, óó, éé, ëë, uu → wii, waa, woo, wóó, wéé, wëë, wuu

wuré	làwwi	càww
Awa	tàwwi	daaw
Faawàdd	fàww	gaaw
naw	ràww	wàww

Awa a ngi wuré ak Faawàdd.
Dex gi neena leww.
Mawdo wàdd wuti na jën.
Lii day law ba fàww.

IPELAN

Awa ak Faawàdd a ngi wuré.
Waa kër gi wër leen.
Waali ne leen ku ci daan dinaa ko may wurus.
Warax mu nekkoon ci waañ wa ñëw di séetaan.

Tàjji: Làmb ji

Jëmu: Njàngum l ll L LL

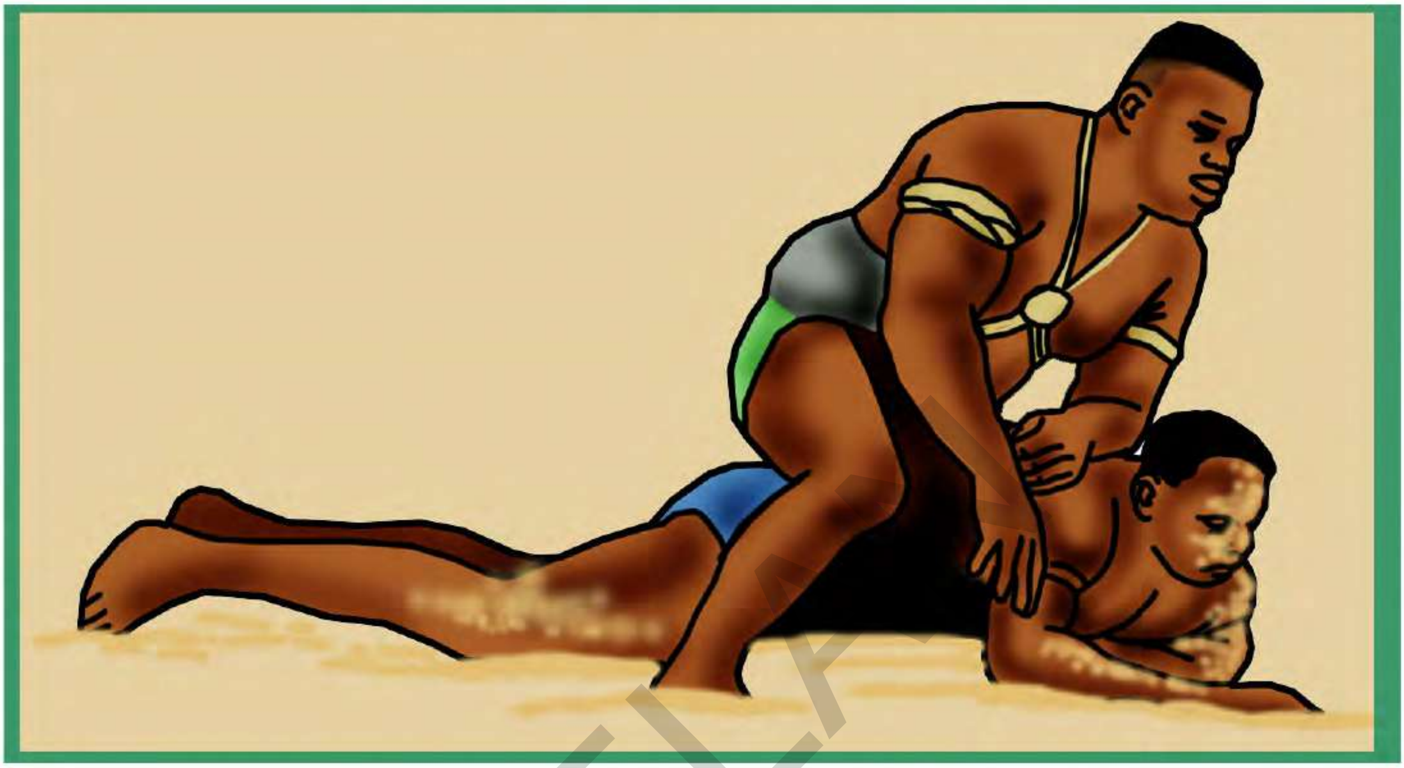

IPELA

Lamin daan na Bàlla jéll bu set wecc

Lamin Bàlla Jéll

l ll ll

L L L

i a o ó é u à → ll

l → i a o ó é ë u

li la lo ló lé lë lu

l → ii aa oo óó éé ëë uu

lii laa loo lóó léé lëë luu

Lamin	jell	alal
làmmiñ	këll	mala
lëg	àll	xale
lank	Bàlla	lal

Lamin daan na Bàlla jéll bu leer.
Bàlla galgal na Faal ñu roofoo.
Ablaay jàpp na lëg.
Soxna làlli na lal bi.

Làmb ji nu doon xaar tey jii lay am.
Mbër mu ne gàddu ay njaq.
Ku nekk di yaakaar ni yaay daan.
Léewtoo bi di waaj a tàmbali.
Lamin songona Bàlla.
Galgal ko, daan ko jéll bu leer.

IPELAN

Tajji : Tàggat yaram

Jëmu : Njàngum nk Nk

IPEN

Lamin da doon dàqante ak karim bay sonk sokk ko ci tànk

Sonk tànk

nk nk

nk →		
____	i	nki
____	a	nka
____	o	nko
____	ó	nkó
____	é	nké
____	ë	nkë
____	u	nku

		→ nk
i	____	
a	____	
o	____	
ó	____	
é	____	
u	____	
à	____	

lonku	fonk	tënk
penku	dénk	ponkal
sànku	fenk	sonk
unk	tànk	onk

Golo lonk na tankam ci caru garab gi.
Baay dem na penku.
Fab na lonku bi di witt màngo.
Sunu kër dafa bari unk.
.

Sunu sëriñ moo nu digal ñu fonk tàggat yaram.
Nee na loolu day yokk wér te dafay tax a mën a jàng.
Looloo tax mu nuy jàppale àllarba ju nekk.
Bës bu nekk balaa jant fenk da ñuy dox ak sunuy tànk lu mat ñaari téeméeri jéego.

IPELAN

Tàjji: Nafar

Jëmu: Njàngum w W m M n N l L nk Nk

Nataal
Deux jeunes gens de 7 a 8 ans qui poursuivent un âne, qui donne un coup de pied à l'un d'entre eux.

IPELAN

Lamin dàq na mbaam mi mu génn wéq karim ci tànk

Lamin	na mbaam		génn wéq		tànk
l	n	m	nn w		nk
L	N	M	NN W		NK

wéq	bal	fàww
sonk	maam	tàwwi
wuti	waar	tàmm
karim	jàll	tànk

ñall	tërël	génn
pulloox	dal	neex
penku	nëbbutaan	tànn
woo	sonn	sànku

Waa dëkk bi génn na ñu jëm ca pénc ma.
Karim a ngi làngaaburi ak lamin.
Mbaam mi wéq na karim ci tànk.
Faatim tàmm na xolli pullóox.

Lamin, karim ak faatim dem na ñu ca pénc ma. Fekk na ñu seen i moroom di foo. Ñii di nëbbutaan, ñee di làngaaburi ak foowe bal.
karim wéq faatim mu daanu ci kaw siwo bi ndox mu ci nekkoon ni wàww.

IPELAN

këmbu 5 :

Njóol yi

IPELAN

Xët mi: Ñawkat

Móodu faal ñawkat bu xarañ la.

Piis yu baree nga ca berëb ba muy ñawe.

Buy ñaw dafay sëgg di yëngal tànkam.

Su tabaski jotee, day bari nit.

Ku mu ñawal rekk nga bég.

IPELAN

Tàjju: jàngale kat bi (sëriñ bi)

Njàngum: k K kk KK

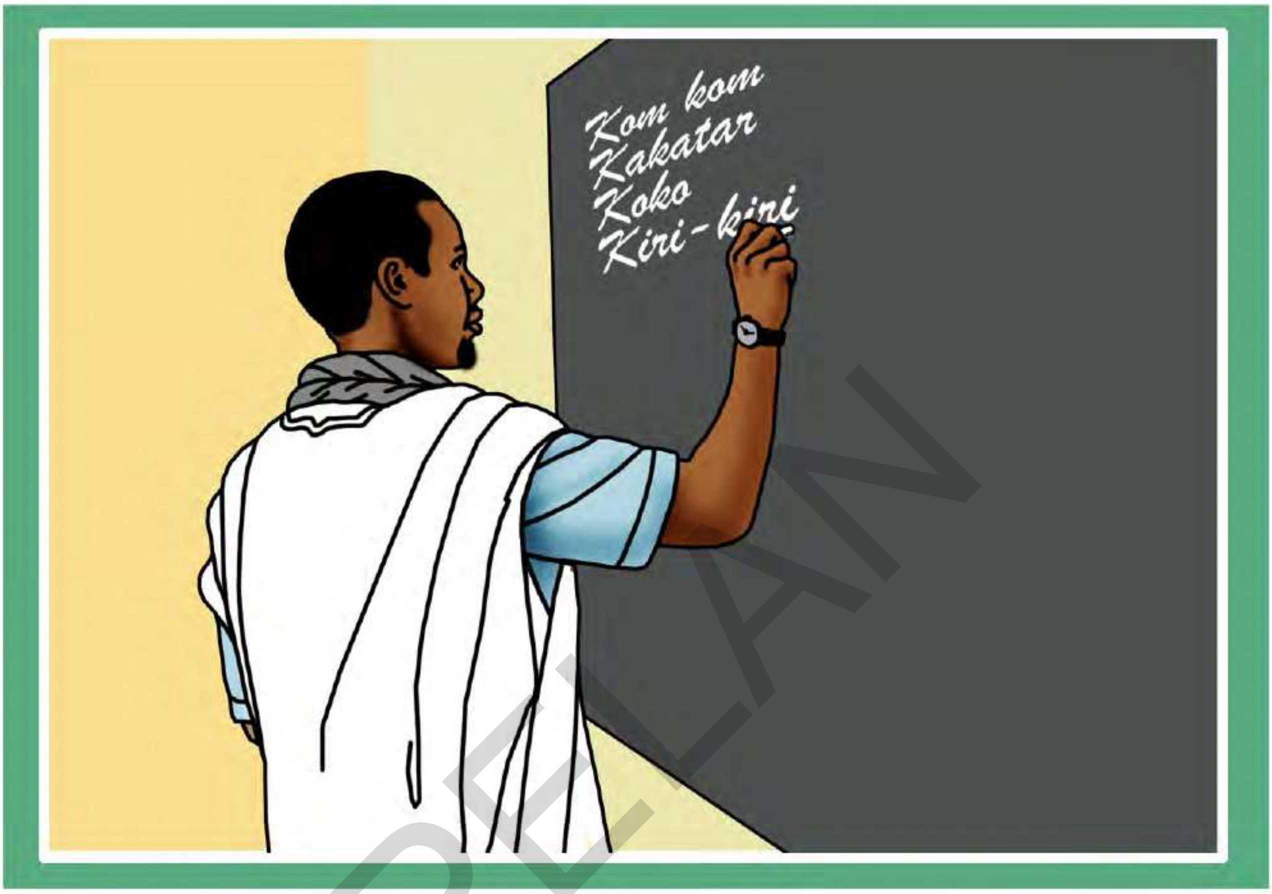

Sëriñ Kamara bind na fukki kàddu ci alluwa ji.

Kamara	fukki	kàddu
K	kk	k
K	KK	K

i, a, o, ó, é, u, à → **kk**

k → i, a, o, ó, é, ë, u → ki, ka, ko, kó, ké, kë, ku

k → ii, aa, oo, óó, éé, ëë, uu → kii, kaa, koo, kóó, kéé, këë, kuu

IPELAN

Karim	lakk	kom-kom
Kumba	làkk	kakatar
kew	sàkket	koko
Kinne	bukki	kiri-kiri

Kumba a ngi jàngale làkki réew mi.
Kinne dem na dëkk ba.
Sàkketu daara ji daanu na.
Karim kifa la dëkk

Njiitu dëkk bi woote na ca pénc ma, ngir waxtaane li jëm ci sàkketu daara ji.
Kélifay dëkk bi yépp takku nañu ngir sàkket ko.
Seriñ kamara bég na ci loolu. Mu ne leen kenn ku nekk war na ci dugal loxoom, te di nemmeeku jàngalekat yi.

IPELAN

Tàjji: Jënd ak Jaay

Jëmu: Njangum JJ Jj jj

IPELAN

Xujja day jaay jën ca ja ba.

Xujja	jaay	jën	ja
jj	j	j	j
JJ	J	J	J

i, a, o, ó, é, u, à → jj

j → i, a, o, ó, é, ë, u → ji, ja, jo, jó, jé, jë, ju

j → ii, aa, oo, óó, éé, ëë, uu → jii, jaa, joo, jóó, jéé, jëë, juu

jaara
tijji
julli
jigéen

tëj
ijj
waajur
taaj

wàjji
jënd
jaay
waaj

Jaari jënd na jën.
Jaaykat yi xëy na ñu ja ba.
Jaara tijji na bitigam.
Jaaykatu lujum bi jeexal na.

Njëg yi jafe nañu, njaay mi jarul,
Jaari tijji na bitigam waaye jaayul dara.
Ja bi bari na njaay waye xaalis amul.
Jaax le na, tay fan lay jële lu mu añé.

IPELAN

Tàjji : Ñawkat bi

Jëmu : Njàngum s S

Ñawkat bi ñaw na ser yi Umu suuboon

ser	suuboon
s	s
S	S

i
a
o
ó
é
u
à
→ S

S → i, a, o, ó, é, ë, u

i	si
a	sa
o	so
ó	só
é	sé
ë	së
u	su

S → ii, aa, oo, óó, éé, ëë, uu

ii	sii
aa	saa
oo	soo
óó	sóó
éé	séé
ëë	sëë
uu	suu

ser
sol
suub
Sàmba

sàmm
soow
suukër
sedd

sëriñ
sibiru
fees
bees

Yaay a ngi suub mbubu Lamin.
Faatim a ngi tàpp ser yi.
Sunu sàmm Sàmba la tudd.
Salimata sol na yëré bu bees.

Kori gi jógé si na yaay ànd ak Faatim suubi seeni yëré ca suubkat ba ca buntu dëkk ba.
Foofa nag mbànd yi a ngi tege fees dell. Melo boo bëgg rekk wone ko mu defaral la ko.
Faatim moom taamu na melo bu xonq.

IPELAN

Tàjj: Lakk katu mburu

Jëmu: Njàngum mb Mb

IPELAN

Mbay moy lakk mburu ci gox bi.

Mbay mburu

mb mb

MB MB

i
a
o
ó
é
u
à
→ **mb**

mb →
i → mbi
a → mba
o → mbo
ó → mbó
é → mbé
ë → mbë
u → mbu

mb →
ii → mbii
aa → mbaa
oo → mboo
óó → mbóó
éé → mbéé
ëë → mbëë
uu → mbuu

mburu
mbaanig
mberu
mbër

làmb
ëmb
mbindaan
mbóojéen

mbaxal
mbuuraake
mbooloo
mbege

Yaay jël na mberu mi, muur ko ci mbaanig mi.
Lambu démb ja xumbóon na lool.
Mbidaanu Mbëge togg na mbaxal.
Mbër mi am na mboolo

Mbay lakk mburu moy ligéeyam.
Bés bu nekk bu Sàmba yéewoo jubali sa bérabu Mbay ngir jënd mburu ak mbuuraake.
Bambi moom mburu Mbay jaral na ko dém ba Mbaañ.

IPELAN

Tajji: Mool mi

Jëmu: Njàngum NJ nj

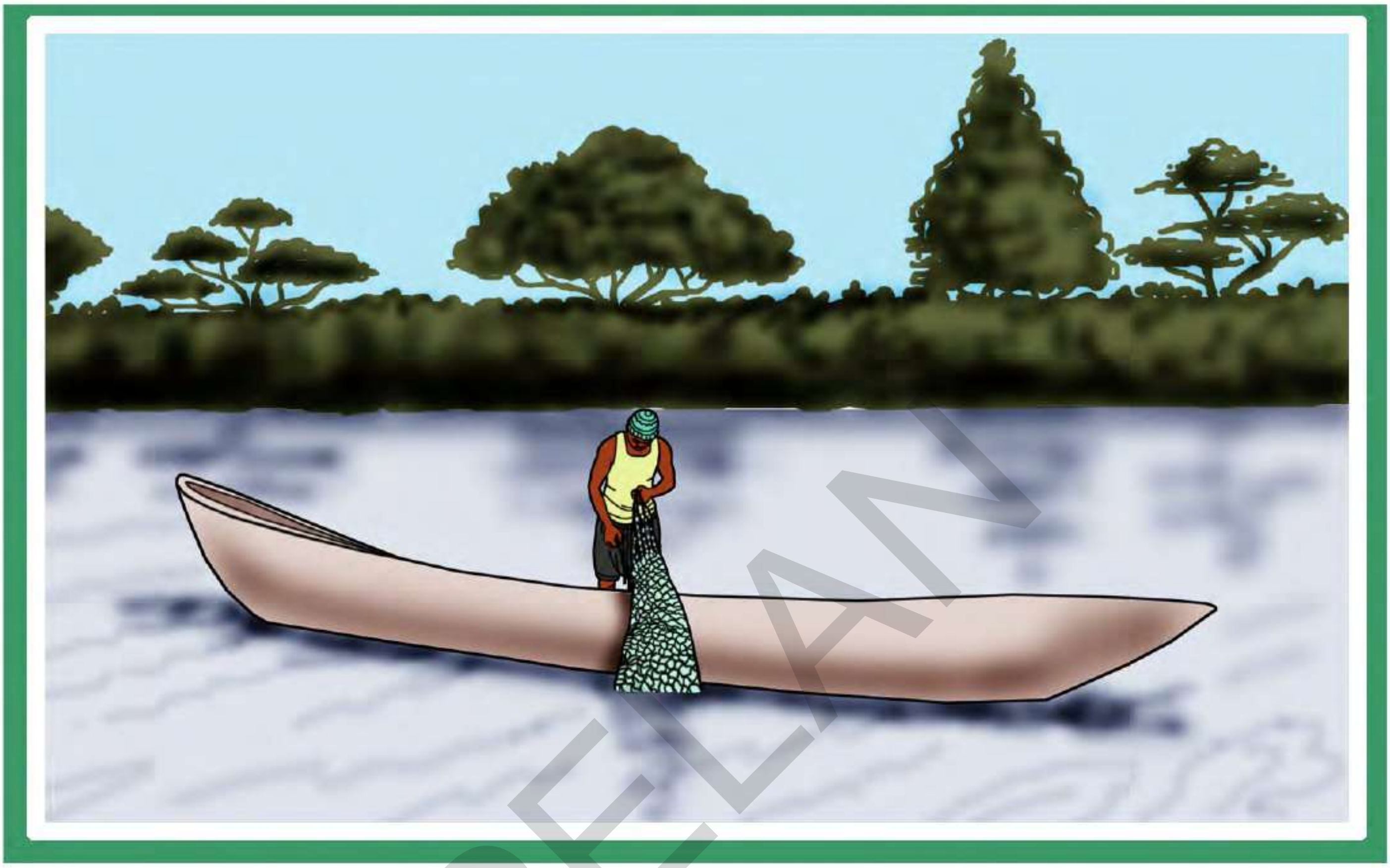

IPELAN

Njaay mool la njël lay roti.

Njaay — njël

nj — nj

NJ — NJ

i, a, o, ó, é, u, à → nj

nj → i, a, o, ó, é, ë, u → nji, nja, njo, njó, njé, një, nju

nj → ii, aa, oo, óó, éé, ëë, uu → njii, njaa, njoo, njóó, njéé, njëë, njuu

Njaay
njël
njolloor
njariñ

njuuma
kànj
xànju
yànj

njëkke
gànjar
bànjóoli
njool

Njuga dafa njool ca kaw.
Njawar mu ndaw ci njulli yi la bokk.
Njéeme sol na mbubb mu yànj.
Bànjóoli du naaw day daw.

Mool yi njël la ñuy rot, dellusi njolloor.
Am na itam ñuy waññeeku marax.
Soxnay Njuga, jaaykatu jën la.
Bés bu jot fajar lay xëy, jubbal ca téfes ga ngir am ay jën yu mu yobbu ca ja ba.

IPELAN

Tajji: Nafar

Jëmu: k j s mb nj

Sëriñ neena na ñu jàppoo di lekk lu yemb ngir aar njaboot gi.

Sëriñ	jàppoo	lekk	yemb	njaboot
s	j	kk	mb	nj
S	J	KK	MB	NJ

jëm	**dijj**	**njaboot**
junj	**mujj**	**mbagg**
jengu	**karim**	**mbaxana**
sàppe	**njël**	**lëmb**

IPELA

takku
pàkk
làkk
sëriñ

mbalit
xumb
njariñ
tekki

Suukër
Fees
Sedd
mburu

Lamin suukër na soow mi.
Faatim bale na keppaaru garab gi.
Baay takku na jëm tool ya.
Karim a ngi dàq mbaam mi.

Làkku daara ji egg na. Waajur ya a ngi ci keppaaru garab gi. Njiitu daara jeek sëriñ si di leen ndokkeel ci liggéey bi. Mbegte mu rëy la ñëpp am leegi daara ji rafet na. Ndongo yi ànd ak cawarte gu bare ci njàng mi.

IPELAN

Këmbu 6

Xew yi

IPELAN

Xët mi: Ngénté li

Ndey kumba am na doom ju góor ayu-bés bii weesu.

Tay lañuy tudd liir bi.

Njaboot gi yépp teew nañu.

Jigéen ñi togg nañu laax yu neex séddalé.

Imam joxe na tur wi, ñaanal xale bi.

IPELAN

Tàjji : Moom sa réew

Jëmu : ñ Ñ ññ ÑÑ

IPELA

Seriñ bi ràññeeku na ci màggalu 28 noowàmbar bi

Seriñ ràññeeku

ñ ññ

Ñ ÑÑ

i, a, o, ó, é, u, à → ññ

ñ → i, a, o, ó, é, ë, u → ñi, ña, ño, ñó, ñé, ñë, ñu

ñ → ii, aa, oo, óó, éé, ëë, uu → ñii, ñaa, ñoo, ñóó, ñéé, ñëë, ñuu

Sëriñ
ñaw
Nañu
bëñ

gàññ
Waññi
ràññi
eññ

ñebbe
gaañ
waañ
ñaar

Faatim ñëw na di waññ njaayam.
Yaay a ngi togg ñebbe.
Seriñ baa ngi ëñ loxo mdubboom.
Ndaa yaa ngi ni gaññ ci ja bi.

Lamin aki morromam ànd nañu ak seen seriñ, dem seeti tabaxkat ya ca peggu dex ga di liggéey.
Raññi nañu ca bërëb ba kàmb yu bari.
Ndaa yaa nga fa ni gaññ aki ay jumtu waañ, yu mel ni inde, and, potu ndaa.

IPELAN

Tàjj: kori gi

Jëmu : Njàngum t T tt TT

Maam Paate natt na muurum kooram.

Paate natt

p tt

P TT

i, a, o, ó, é, u, à → tt

t → i, a, o, ó, é, ë, u

ti, ta, to, tó, té, të, tu

t → ii, aa, oo, óó, éé, ëë, uu

tii, taa, too, tóó, téé, tëë, tuu

talaata	natt	at
tay	ëtt	xarit
tàllal	matt	kàttan
tànk	fatt	màtt

Taala jënd na sikket duggal ko ci sàkket wi.
Paate jiite na julli kori gi.
Fanta togg na ay ñam yu neex.
Aale a ngi natt xaftaanam.

Weer wi feeñ na tey.
Ëllëg la besu kori, nit ñi natt na ñu asakay koor. Da ñu kay séddàle way ñakk yi.
Baay sol na xaftaan bu rafet, jiitle ak xaritam ñu jëm ca julli ga. Yaay jog na fajar togg laax.
Bu nu jullee ba noppi da nuy dém ñaani ndewanal.

IPELAN

Tàjj : Xarum tabaski gi

Jëmu : Njàngum x p PP X PP

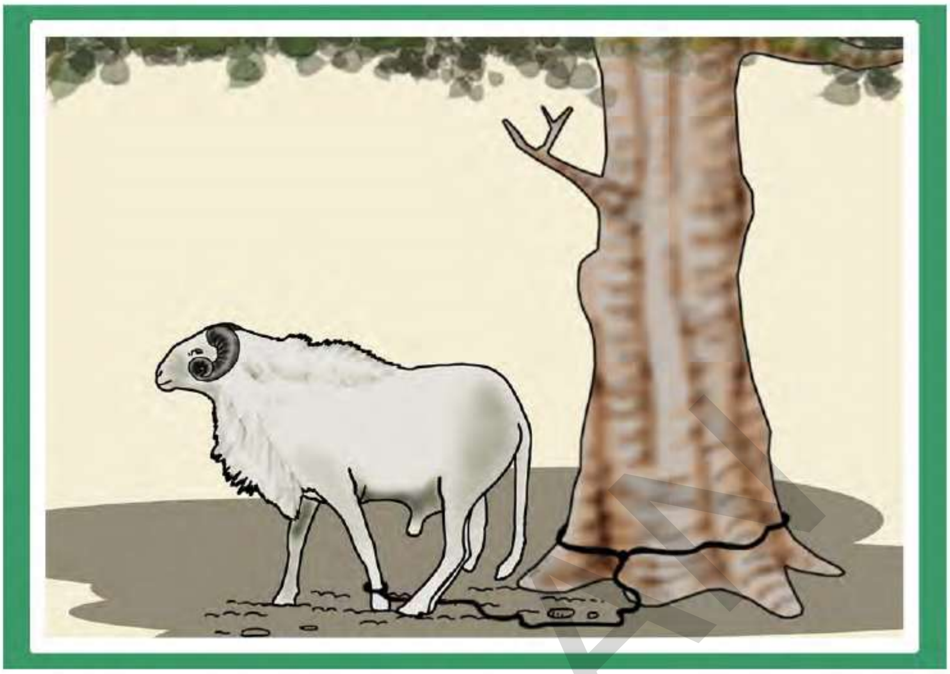

xaru tabaski gii ci keppaaru garab gi pepp lañ koy xonte

Xaru	keppaaru	pepp	xonte
x	pp	p pp	x
X	PP	P PP	x

i
a
o
ó
é
u
à
→ **pp**

i
a
o
ó
é
u
à
→ **X**

x →
i — xi
a — xa
o — xo
ó — xó
é — xé
ë — xë
u — xu

x →
ii — xii
aa — xaa
oo — xoo
óó — xóó
éé — xéé
ëë — xëë
uu — xuu

IPELAM

xaritam	paaka	xam-xam
xaj	ponkal	koppar
weex	tàpparka	xar
xoqtal	bopp	pepp

Xuri ak i xaritam ñoo gi xàqataay.
Xadi am na ay koppar.
Sàkku xam xam lu baax la.
Xale yépp lekk na ñu yàpp.

Xaru ñoom xuri dañu koy xont ngir waajal tabaski wi.
Xar mu weex tàll la te am taxawaay.
Boo nee ko jàkk rekk dal di ko xemem, koppar yu bari la jar.
Ay peppi dugub la ko baay di xonte ak ngooñ.
Loolu moo tax mu suur te rafet

IPELAN

Tàjji: Gàmmu gi

Jëmu: Njàngum b B bb BB

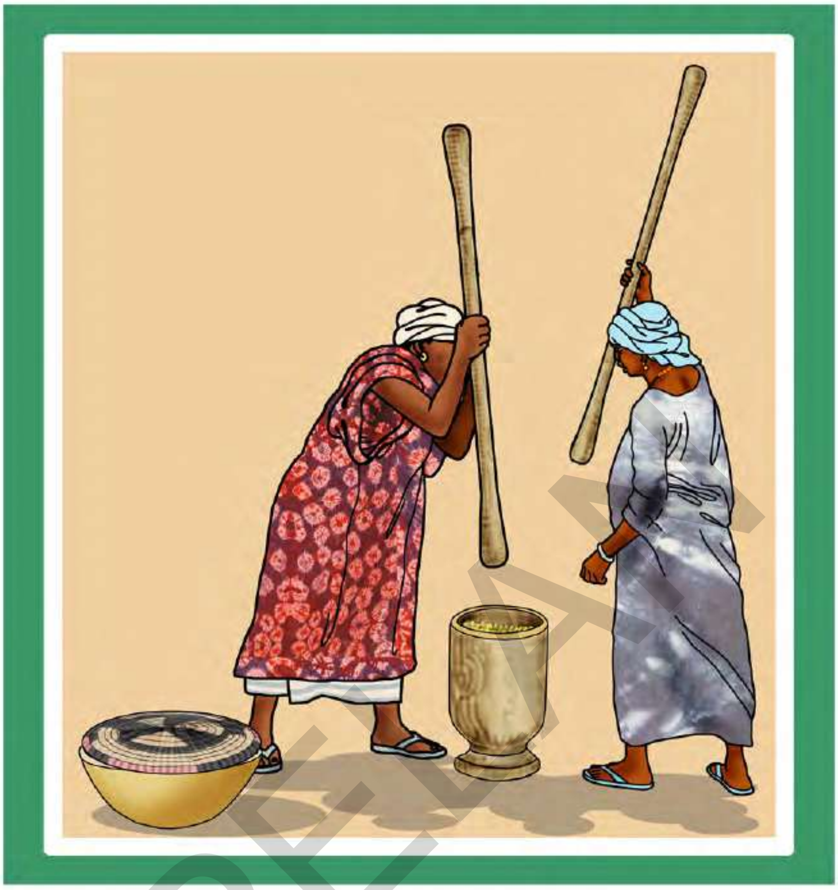

IPELA

Binta dëbb na dugub ji ngir réeru gàmmu gi.

Binta dëbb dugub

b bb b

B BB B

i
a
o
ó
é
u
à
→ bb

b →
i — bi
a — ba
o — bo
ó — bó
é — bé
ë — bë
u — bu

b →
ii — bii
aa — baa
oo — boo
óó — bóó
éé — béé
ëë — bëë
uu — buu

Binta	**dëbb**	**àbb**
dugub	**tabb**	**tebbi**
bol	**tibb**	**saabu**
baat	**jébbalu**	**góob**

Baay dem na gàmmu ga.
Faatim dëbb na ceeb bi.
Yaay tibbal na xale yi ci cere ji.
Daabo moodi woy jàng yi.

Wéer wi nu doon séenu tàbbi na.
Baay a ngi waajal gàmmu gi.
Yaay ak Binta dëbb nañu ceeb ak dugub ngir mooñ cere.
Ba ñu reeree ba noppi ñu dem ca jàng ya.

IPELAN

Tàjji: Tamxarit

Jëmu: Njàngum nt Nt

Fanti ak Binta mayante nañu reeru tamxarit.

Fanti Binta mayante

nt nt nt

NT NT NT

i
a
o
ó
é
u
à
ë
→ nt

nt → i a o ó é ë u

nti nta nto ntó nté ntë ntu

nt → ii aa oo óó éé ëë uu

ntii ntaa ntoo ntóó ntéé ntëë ntuu

IPELA

seentu
foontu
gontu
jant

joxante
baalante
bunt
bant

ngénte
sant
xunt
ngànt

Binta waxante na ak fanta ci buntu kër gi.
Tànt nañu seen buntu kër ndax ngéente li.
Fanti gontu na ja ba.
Aminta Njaay baayil di ma foontoo.

Guddi tamxarit da nu tàmm di taajjaboon.
Da ñuy baaxantal, góor ñi sol yere jiggéen, jiggéen ñi sol yëre góor di doxantu ci biir dëkk bi, di tëgg ak fécc.
Ci tamxarit wi di na ñu joxante loxo baalante àq.
Fanti togg na si cere ju neex.

IPELAN

Tàjji: Nafar

Jëmu: ñ t x b nt Ñ T X B Nt

Tabaxkatu ndaa bi ñëw na di tabax ay xeeti ndaa yu bare.

Tabaxkatu	ñëw	tabax	xeeti	bare
T b x t	ñ	t b x	x	b
T B X T	Ñ	T B X	X	B

ëñ	tabax	wet
ñëw	ñebbe	gétt
ñaw	bàyyi	ratt
sëriñ	sikkett	raxaslu

xaalis
ndox
loxo
xereñ

ceeb
dugub
xaccalu
bañ

xànjar
nawet
jiital
botti

Tabaxkatu ndaa bee ngiy waññ ndaa yi.
Baay a ngi ratt nag wi ci gétt gi.
Xale yi a ngiy xaccalu seen i paaka.
Sëriñ bi ànd na ak ndongo yi dem ca cuubkat ba.

Baara géy tëgg bu xareñ la.
Waa dëkk bépp a ka ko nangul.
Lépp luy xaalis, xànjar, wurus, xeej ak lu nirook ñoom moo koy tëgg ba nga bég.
Lamin dem na ca moom ngir raxaslu lamu xaalisam.

IPELAN

Léeb:

Xaj ak Muus

Xaj dafa doon napputu muus.
Domu muus yi xusi ko mu tiit, ne ter- ter, ne dett.
Yaayu muus mi ne ko ñaw de.

IPELAN

Léeb:

Muus, Jinax ak Ganaar:

Muus dafa dugg ci pax.

Jinax dimbali ko mu génn.

Muus ŋànk tànkam.

Jinax di jooy.

Ganaar ñëw, ni : « Lu xew ».

Jinax wax ko lépp.

Ganaar ni ko « Gëmuma leen ! Muus xajul fii ».

Muus mer, dellu ca pax ma.

Ganaar ni jinax « Dawal gaaw ! »

Noonu lañu fa bàyyee Muus.

IPELAN

Léeb:

Jàmm

Su mbaam meree, dafay weqe ak ay tànkam,
Ndaxte mënul a wax.
Su golo meree dafa lay sànni ay doj.
Man, mën naa wax moo tax su ma meree,
Du ma xeex,
Du ma dóore ni baayima,
Da may wax.
Nanu bàyyi xeex
Te nu jàng waxante ci jàmm.

IPELAN

Xët mi:

Bés bu jëkk ça daara ja

Faatim wàcc na jógé daara ja ne yaayaam :

« Yaay, tey nataal naa genn kër ak ñaari oto yu rafet.

Xoolal, ñu ngi nii ci sama kaye bi. Rafet nañu ?

– Waawaaw, rafet nañu kay !

– Woy nanu fa tamit wenn woy wu neex. Sunu sëriñ, Karim la tudd. Am naa fa ay xarit yu tudd xadi, Demba ak Lamin.

Ay Yaay, ndeke daara ja nii la neexe !

IPELAN

Léeb g:

Bëre xaj ak golo

Xaj dafa gal-gal Golo rekk, fit wi di tëf-tëfi.
Gëleem ne ko bul yat-yati, yaa ko dàq a bëre.
Ñu jàppoo di wët-wëti.

IPELAN

Xët mi: Ubbite daara ji.

Baay Jibi Gay moo gungé Lamin ak Karim ca daara ja.

Foofu, xale yi gis nañu fa seen i moroom.

Fo nañu ak ñoom.

Xale yi bég nañu bu baax.

Ba ñu wàccee, Lamin ak Karim dañu ñibbi.

Nettali nañu seen yaay lañu def ca daara ja.

IPELAN

Xët mi: Lu ngeen di def

Nijaay jant, loo fiy def tay ?
Damay ñoral màngo, may xale yi !
Bàjjen weer, loo fiy def ?
Xanaa leeral kër gi, maam mën laa léebal !
Sama xarit biddéew looy wut si fii ?
Rafetal asamaan rekk, maay doomu weer !
Yaay taw, loo fi bëgg a def tay ?
Ñoral gerte, dugub ak mboq, xale yi lekk !

IPELAN

Léeb g :

Ndawalu gaynde

Démb ci ngoon,
Gaynde dafa dénkoon Bukki saaku ndawal.
Sànq, Golo àjji li Bukki dencoon, nëbb ko.
Bukki, tiit ndax xam ni Gaynde yomb naa mer.
Bukki wër gisul, tijji buntu xaj, wax ko ko.
Xaj nee ko, neel niib Golo, yeew ko ci ndigg.
Bukki jëfe ndigal, yeew Golo ci ndigg ak tànk.
Golo mujj ŋank buum gi, màtt ko daggul.
Nees tuut, mu déjjati bant bi ñu ko takkoon.
Noonu mu ne noŋŋ cig màngo, banku ne suññeel.

IPELAN

IPELAN

IPELAN 2024

IPELAN

AFD
AGENCE FRANÇAISE
DE DÉVELOPPEMENT

BANQUE MONDIALE

REPUBLIQUE ISLAMIQUE DE MAURITANIE